

به نام خدای بی‌همتا

آموزش کاربردی زبان فارسی در دوره‌ی ابتدایی

مؤلف:

حمید امامی راد

راهنمای آموزشی و مدرس دانشگاه فرهنگیان

پاییز ۱۴۰۰

سرشناسه	: امامی راد، حمید، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور	: آموزش کاربردی زبان فارسی در دوره ابتدایی / مولف: حمید امامی راد.
مشخصات نشر	: تهران: گنجور، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	: ۱۶۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۳۰۲-۰۲۹-۲ ریال: ۶۵۰۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: فارسی — راهنمای آموزشی (ابتدایی)
	Persian language -- Study and teaching (Elementary)
	تدریس -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)
	Teaching -- Study and teaching (Elementary)
	معلمان مدرسه‌های ابتدایی -- ایران - آموزش
	Elementary school teachers -- Training of -- Iran
	خواندن (ابتدایی)
	Reading (Elementary)
رده بندی کنگره	: LB ۱۵۷۷
رده‌بندی دیوپی	: ۳۷۲/۶۳۲۰۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۴۴۴۹۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

آموزش کاربردی زبان فارسی در دوره ابتدایی

مؤلف:

حمید امامی راد (مدرس دانشگاه فرهنگیان)

طرح جلد: مهدیه سادات موسوی تبار

صفحه‌آرایی: امیر عباس بداغ آبادی

ناشر: گنجور

سال و نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۰۲-۰۲۹-۲

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

تلفن: ۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳-۰۳۱۶۴۴۹۱۰۵۶

سایت انتشارات: www.ganjoorpup.ir

آدرس: تهران-میدان انقلاب-ابتدای خیابان کارگر جنوبی-کوچه ژاندارمری-پلاک ۱۲۷

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار	۱۱

فصل اول: ارکان و مهارت های زبان آموزی

مقدمه	۱۳
ارکان زبان آموزی چیست؟	۱۴
مشکلات زبان آموزی	۱۴

فصل دوم: رویکردهای زبان آموزی

مقدمه	۱۷
انواع رویکردها	۱۷
الف: منظر تخصصی تدریس و آموزش	۱۷
۱- رویکرد عام	۱۷
۲- رویکرد خاص	۱۸
(۱) رویکرد کلی	۱۸
(۲) رویکرد تحلیلی	۱۹
(۳) رویکرد تلفیقی	۲۰
(۴) رویکرد تجربه زبانی	۲۰
(۵) رویکرد زبان‌شناختی	۲۰
(۶) رویکرد فعالیت محور	۲۱
ب: رویکردهای عمومی ویژه تدریس و آموزش	۲۱
۱- رویکرد انتقالی	۲۱
۲- رویکرد اکتشافی	۲۲
۳- رویکرد فرآیندی	۲۳
۴- رویکرد تعاملی	۲۳

فصل سوم: بررسی ساختار و تدریس کارآمد کتاب فارسی اول ابتدایی

۲۵	مقدمه.....
۲۵	کتاب بخوانیم.....
۲۵	قسمت اول: نگاره‌ها.....
۲۶	گوش کن و بگو.....
۲۶	ببین و بگو.....
۲۶	بگرد و پیدا کن.....
۲۶	به دوستان بگو.....
۲۶	با هم بخوانیم.....
۲۶	بازی، نمایش.....
۲۷	کتاب خوانی.....
۲۷	قسمت دوم: نشانه‌های ۱.....
۲۸	قسمت سوم: نشانه‌های ۲.....
۲۹	قسمت چهارم: روان خوانی.....
۲۹	کتاب نگارش (بنویسیم).....
۲۹	الف: نگاره‌ها.....
۳۱	ب: آموزش نشانه‌ها (۱).....
۳۳	پ: آموزش نشانه‌ها (۲).....
۳۳	معرفی نشانه‌های زبان فارسی.....
۳۳	ویژگی‌های خط فارسی از دیدگاه آموزشی.....
۳۵	نامگذاری مصوت‌ها و صامت‌ها در جدول حروف الفبای فارسی (نشانه‌ها).....
۳۵	الف: مصوت‌های دو شکلی: «أَ، اُ، آ، او و».....
۳۸	چگونه و با چه روشی تدریس کنیم؟.....
۳۸	هدف‌های کلی برنامه‌ی آموزشی زبان فارسی در دوره‌ی ابتدایی.....
۳۸	الف: اهداف حیطه‌شناختی.....
۳۹	ب: اهداف حیطه‌ی عاطفی.....

۳۹	ج: اهداف حیطه مهارتی.....
۳۹	تدریس نگاره‌ها.....
۴۱	نکات کلیدی قابل توجه در تدریس نگاره‌ها.....
۴۸	موارد مهم پیشنهادی در تدریس جلسه‌ی اول هر نگاره (پیشنهادی).....
۴۹	روش تدریس خلاصه و کاربردی نشانه‌ها در پایه اول ابتدایی:.....
۵۰	معرفی صامت‌های ۲ شکلی از نشانه‌های یک.....
۵۶	موارد پیشنهادی مهم و کاربردی در تدریس یک نشانه.....
۵۹	آموزش نشانه آ.....
۵۹	نمونه داستان آب.....
۵۹	نمونه شعر جهت نشانه ی آ.....
۶۰	نمونه داستان جهت آموزش نشانه ب.....
۶۰	داستان ب کوچولو.....
۶۲	آموزش نشانه پ با داستان.....
۶۲	روش تدریس نشانه‌های استثنا.....
۶۳	خلاصه داستان آ استثنا.....
۶۴	داستانی دیگر از آموزش نشانه آ استثنا.....
۶۴	یک داستان دیگر از (آ) استثنا.....
۶۶	داستان تدریس خوا: (داستان شماره ۱).....
۶۷	نمونه شعری جهت آموزش نشانه استثنا خوا.....
۶۷	داستان شماره ۲ از (خوا) استثنا.....
۶۸	تدریس " نشانه خوا" با کمک داستان گویی: (داستان شماره ۳).....
۶۹	داستان تشدید.....
۷۲	موارد پیشنهادی و کاربردی دیگر در تدریس فارسی با رعایت انعطاف و تنوع.....
۷۴	آموزش نشانه‌های ۲.....
۷۴	روش تدریس اکتشافی آموزش نشانه‌های ۲ به زبان ساده.....
۷۵	درس آزاد.....

فصل چهارم: بررسی و آموزش نکات کاربردی تدریس فارسی دوم تا ششم ابتدایی

۷۷	 مقدمه
۷۸	 ساختار کلی کتاب فارسی دوم ابتدایی
۷۸	 سرفصل‌های کتاب فارسی دوم ابتدایی
۷۹	 اجزای کتاب فارسی دوم ابتدایی
۷۹	 ۱- نگاه کن و بگو
۷۹	 ۲- درست، نادرست
۸۰	 ۳- واژه سازی
۸۱	 ۴- بیاموز و بگو
۸۲	 ۵- حالا تو بگو
۸۲	 ۶- بازی
۸۳	 ۷- نمایش
۸۴	 ۸- بخوان و حفظ کن
۸۴	 ۹- بخوان و بیندیش و حکایت
۸۵	 ۱۰- درک و دریافت
۸۶	 ۱۱- کتاب خوانی
۸۸	 انواع روش های خواندن در ابتدایی
۸۸	 الف: بلند خوانی:
۸۹	 ب: صامت خوانی
۸۹	 دقیق خوانی
۸۹	 خواندن تجسمی
۸۹	 خواندن انتقادی
۸۹	 خواندن التذادی
۹۱	 دروس پایه‌ی دوم ابتدایی تا ششم چگونه تدریس می‌شوند
۹۲	 تقویت ارکان زبان آموزی
۹۲	 برای تقویت مهارت گوش دادن دانش آموزان چه کنیم؟

۹۳	انواع گوش دادن.....
۹۵	برای تقویت مهارت خواندن دانش آموزان دوره‌ی ابتدایی چه کنیم؟.....
۹۹	برای تقویت مهارت نوشتن دانش آموزان دوره‌ی ابتدایی چه کنیم؟.....
۱۰۳	برای تقویت مهارت سخن گفتن دانش آموزان ابتدایی چه کنیم؟.....
۱۰۴	تکنیک‌های افزایش مهارت سخن گفتن.....
۱۰۴	الف) قصه گویی.....
۱۰۵	ب) شعر.....
۱۰۶	ج) تصویر خوانی.....
۱۰۶	د) بازی های نمایشی.....
۱۰۷	گامهای موثر و کاربردی در آموزش زبان فارسی.....
۱۰۸	روش‌های تدریس (درس به درس فارسی خوانداری) پایه‌ی دوم تا ششم ابتدایی.....
۱۱۰	چگونگی تهیه درس آزاد در مدارس.....
۱۱۱	خصوصیات متن درس آزاد.....
۱۱۳	ساختار کتاب فارسی خوانداری پایه دوم ابتدایی.....
۱۱۴	ساختار کتاب نوشتاری.....
۱۱۵	فعالیت‌های بخوانیم در کتاب فارسی چهارم، پنجم و ششم ابتدایی.....

فصل پنجم: آن چه یک معلم در نوشتن طرح درس و ارائه تدریس باید بداند.

۱۲۱	مقدمه.....
۱۲۱	چگونگی نوشتن طرح درس.....
۱۲۴	ویژگی‌های هدف رفتاری.....
۱۲۵	فهرست برخی از فعل‌های رفتاری.....
۱۲۵	الف: اهداف کلی.....
۱۲۶	ب: اهداف جزئی.....
۱۲۶	ج: اهداف رفتاری.....
۱۲۷	الگوی هدف گذاری و برنامه درس ملی.....
۱۳۲	۲- تعیین وسایل آموزشی لازم.....
۱۳۴	۳- نحوه‌ی ورود به کلاس، حال و احوال پرسى و حضور و غیاب.....

- ۴- ارزشیابی تشخیصی..... ۱۳۴
- ۵- مشخص کردن روش‌های تدریس..... ۱۳۵
- ۶- آماده‌سازی..... ۱۳۵
- ۷- ارائه‌ی درس..... ۱۳۶
- ۸- فعالیت‌های تکمیلی، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری:..... ۱۳۷
- الف: روش تلخیصی (مروری یا دوره‌ای)..... ۱۳۷
- ب: روش انتقالی (کاربردی)..... ۱۳۷
- ج: روش اتفاقی..... ۱۳۸
- ۹- ارزشیابی تکوینی..... ۱۳۸
- ۱۰- تعیین تکلیف..... ۱۳۸
- یک نمونه طرح درس کاربردی از فارسی دوم:..... ۱۴۱

فصل ششم: معرفی و بررسی انواع تکلیف و نقش آن در توسعه مهارت‌های یاددهی یادگیری فارسی اول ابتدایی

- مقدمه..... ۱۴۷
- انواع تکلیف:..... ۱۴۷
- الف: تکلیف تمرینی..... ۱۴۷
- ب: تکلیف آماده سازی و آمادگی..... ۱۴۸
- ج: تکلیف بسطی و امتدادی..... ۱۴۹
- د: تکلیف خلاقیتی..... ۱۴۹
- ه) تکالیف پژوهشی..... ۱۵۰
- ۲- انواع تکلیف از نظر ساختار و شیوه‌ی ارائه‌ی مطالب:..... ۱۵۱
- الف) تکالیف عمومی..... ۱۵۱
- ب) تکالیف گروهی..... ۱۵۱
- ج) تکالیف انفرادی..... ۱۵۱
- ۳- طبقه‌بندی تکلیف به لحاظ نوع ارائه..... ۱۵۲
- الف: تکلیف شفاهی..... ۱۵۲

پیش‌گفتار

دستیابی به اهداف نیازمند ترسیم نقشه راه است. از زمانی که بشر به فردای خود اندیشید، برای آینده هدف تعیین کرد. انتخاب درست مسیر، اهداف، راه، وسیله و روش رسیدن به هدف را ممکن می‌سازد. آموزش و پرورش، سرمایه نسل امروز و آینده ماست. سرمایه‌ای که نمی‌توان قیمتی بر آن نهاد و همان چیزی است که بشر را از عصر تاریکی و جهل به عصر روشنایی سوق داده است. از طریق آموزش و پرورش کارآمد نه تنها می‌توانیم کیفیت زندگی و مهارت‌های مردم کشور را بهبود بخشیم؛ بلکه به جامعه منصفانه‌تر و ملتی پیشرفته و خلاق دست خواهیم یافت. آموزگاران، مدیر آموزگاران و مدیران دوره‌ی ابتدایی که عالمانه، خاضعانه و عاشقانه در مسیر تعلیم و تربیت گام نهاده‌اند، حوزه‌ی کاری خود را به خوبی می‌شناسند و برای اینکه دانش‌آموزان با کیفیت بالا یادگیرند، از انواع روش‌های تدریس و استراتژی‌های مناسب یادگیری استفاده می‌کنند. نیازهای رو به رشد دانش‌آموزان را درک می‌کنند و فعالانه در اندیشه‌ی تقویت مهارت‌های حرفه‌ای تدریس و یادگیری می‌باشند. مطالب این کتاب به ما کمک می‌کند که نگاهی کاربردی، عمیق و تخصصی به آموزش و پرورش دوره‌ی ابتدایی و درس فارسی داشته باشیم. تجربیات آموزشی مولف در طی سال‌های مداوم کار در حوزه‌ی ابتدایی (تدریس در ابتدایی، دوره‌های ضمن خدمت، مراکز آموزش عالی و ...) مهم‌ترین عنصر در تدوین این مجموعه بوده است. لازم به ذکر است در گردآوری مطالب از دست‌نوشته‌ها، پاورپوینت‌ها، عکس‌ها و مدارکی استفاده گردید که در جلسات و گردهمایی‌های مختلف به دست آمده بود و چون فاقد اسم مشخصی بود به استناد فرمایش حضرت علی علیه السلام که در نهج البلاغه می‌فرماید: «انظر الی ما قال و لا تنظر الی من قال». «نگاه کن چه چیزی گفته می‌شود، نگاه نکن چه کسی می‌گوید.» و این، یک دستور دینی صرف یا موعظه اخلاقی که یکی از فرمول‌های پیشرفت هر جامعه‌ای است، بنابراین با توجه به عدم دسترسی به اصل منبع و ذکر آدرس نتوانستم از بیان آن مطالب چشم‌پوشی نمایم. با تشکر و قدردانی ویژه از کلیه‌ی همکاران گران قدر، از یکایک افرادی که از مطالب و نوشته‌هایشان استفاده شده و نامی از ایشان برده نشده است پوزش می‌طلبم و آرزوی سلامتی و موفقیت برای ایشان از درگاه ایزد

متعال خواستارم. امید است قدم اندکی در راه اعتلای آموزش و پرورش و تربیت دانش آموزان متفکر، خلاق و کارآمد برداشته باشیم.

پاییز ۱۴۰۰

حمید امامی راد

www.ketab.ir